

Patoutunut kysyntä vauhdittaa matkailun elpymistä, kunhan matkustusrajoituksia puretaan

Matkailuyritysten ahdinko on koronapandemian seurauksena jatkunut myös alkuvuonna 2021 ja yritykset arvioivat kuluvan vuoden liikevaihtokehityksen olevan edellisvuotta heikompaa. Tutkimusten mukaan kuluttajien luottamus ja matkustushalukkuus ovat kuitenkin pysyneet hyvällä tasolla. Ennakoarvioiden mukaan matkailun elpyminen tulee olemaan nopeaa, kunhan matkustusrajoituksia aletaan purkaa.

Matkailutoimialan merkitys Suomen taloudelle

Koronapandemiaa edeltävinä vuosina matkailu kasvoi Suomessa liki 16 miljardin euron toimialaksi, joka muodosti 2,7 prosenttia Suomen bruttokansantuotteesta. Toimialan yritysten yhteenlaskettu liikevaihto oli vuonna 2019 yli 21 miljardia euroa ja matkailun tuottama arvonlisäys 5,4 miljardia. Ennen koronapandemiaa matkailutoimialan 29 000 yritystä työllistivät yli 142 000 henkilöä, eli 5,4 prosenttia kaikista Suomen työllisistä. Matkailu muodosti 16 prosenttia Suomen palveluviennistä ja oli maamme kolmanneksi merkittävin palveluviennin ala.

Neljän peräkkäisen kasvuvuoden jälkeen koronapandemia pysäytti matkailun keväällä 2020. Tiukat maahantuloehdot, ravintoloita koskevat rajoitukset sekä kokoontumisrajoitukset ovat heikentäneet alan yritysten ja työntekijöiden selviytymismahdollisuuksia. Yritysten selviytymistä on pyritty helpottamaan erilaisin tukitoimin, kuten joustoilla lomautusmenettelyihin, Business Finlandin ja ELY-keskusten myöntämällä kehittämisavustuksilla, Valtiokonttorin myöntämällä yleisellä kustannustuella ja ravitsemisalan yrityksille kohdennetulla tuilla ja hyvityksillä.¹

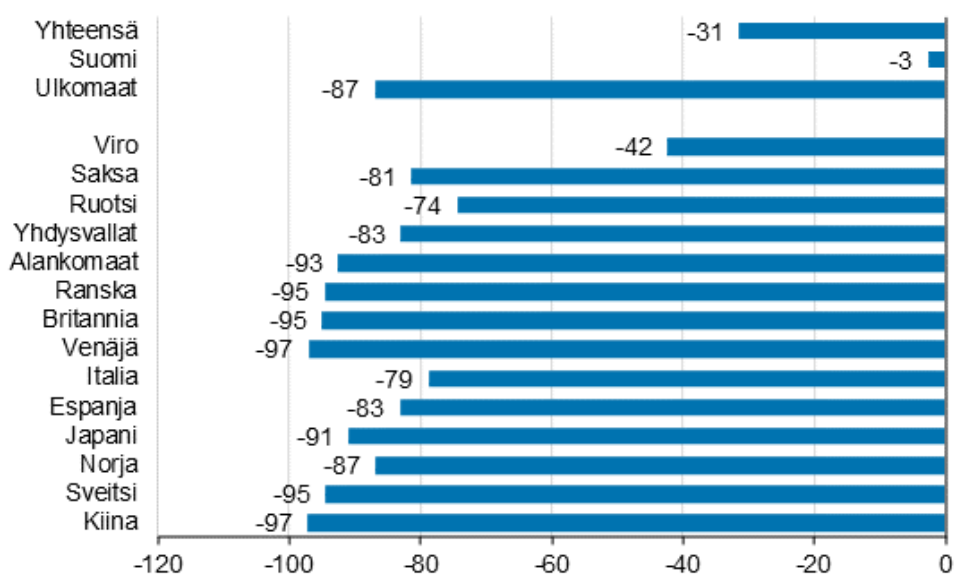
Koronakriisi on supistanut majoituspalvelujen kysynnän 1990-luvun tasolle

Koronapandemian vuoksi yöpymiset Suomen majoitusliikkeissä laskivat vuonna 2020 vuoden 1995 tasolle. Kotimaisten matkailijoiden yöpymisten määrä väheni 25 prosenttia ja ulkomaisten matkailijoiden peräti 68 prosenttia edellisvuodesta. Vuonna 2020 kotimaisissa majoitusliikkeissä kirjattiin yhteensä 14,3 miljoonaa yöpymistä. Kotimaisille matkailijoille kirjattiin yhteensä 12,0 miljoonaa yöpymistä ja ulkomaalaisille matkailijoille 2,3 miljoonaa yöpymistä. Heinä-elokuun aikana kotimaisten matkailijoiden yöpymiset lähentelivät vuoden 2019 tasoa, kun taas ulkomaalaisten matkailijoiden osalta yöpymiset jäivät touko-joulukuussa noin 85 prosenttia edellisvuotta alemmalle tasolle.²

¹ Työ- ja elinkeinoministeriö 2021 A.

² Tilastokeskus 2020.

Kuva 1. Yöpyymisten muutos tammi-huhtikuun 2021/2020, %

Lähde: Majoitustilasto, Tilastokeskus.

Tammi-huhtikuussa 2021 Suomen majoitusliikkeissä yövyttiin yhteensä 3,23 miljoonaa kertaa. Määrä oli 31 prosenttia vähemmän kuin viime vuoden vastaavana ajanjaksona. Edellisvuoden huhtikuussa koettu poikkeuksellisen suuri majoituskysynnän romahtaminen näkyi huhtikuun 2021 ennakkotiedoissa korkeina kasvulukuina. Kuitenkin vuoden 2019 huhtikuun kotimaisten yöpymisten tasoon verrattaessa oltiin 41 prosenttia alemmalla tasolla.³

Matkustajaliikenteessä toiveikkuutta kesän osalta

Matkustajaliikenne on pysynyt pitkittyneen koronapandemian ja matkustusrajoitusten seurauksena vähäisenä ja kansainväliseen matkustajaliikenteeseen kohdistuu yhä mittavia rajoituksia. Tammi-huhtikuussa 2021 Finavian lentoasemien matkustajamäärät laskivat koronapandemian vuoksi 86,5 prosenttia viime vuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna⁴. Finnair on kertonut valmistautuvansa lisäämään lentoja kesälle 2021 erityisesti vapaa-ajan kohteisiin, kun rokote-kattavuuden kasvaminen todennäköisesti mahdollistaa matkustusrajoitusten vaiheittaisen lieventämisen eri maissa.

VR:n mukaan vuonna 2020 junissa matkusti alle puolet vähemmän ihmisiä kuin vuotta aiemmin, hetkellisesti matkamäärät romahtivat jopa 90 prosenttia.⁵ Yöjunaliikenne sen sijaan on kehittynyt positiivisesti, ja kysyntää on tukenut kotimaanmatkailun suosio korona-aikana. Matkustamisen uskotaan elpyvän kesällä, kun rokotuskattavuus laajenee, rajoitustoimet vähenevät ja vapaa-ajan matkailu kotimaassa lisääntyy.⁶ Laivamatkustuksen osalta matkustajaliikenteessä kuljetettiin vuoden 2021 huhtikuussa lähes 200 000 henkilöä, joista suurin osa matkusti Suomen ja Viron välillä. Matkustajaliikenteen aallonpohjaan verrattuna matkustajien määrä kolminkertaistui, mutta vuoden 2019 huhtikuuhun verrattuna matkustajia oli kuitenkin vain 14 prosenttia.⁷ Linja-autoliikenteen osalta vuoroja on jouduttu supistamaan ja tarjonta on normaalia suppeampaa. Tilausliikenne on lähes olematonta.⁸

³ Tilastokeskus 2021 A.

⁴ Finavia 2021.

⁵ VR 2020.

⁶ VR 2021.

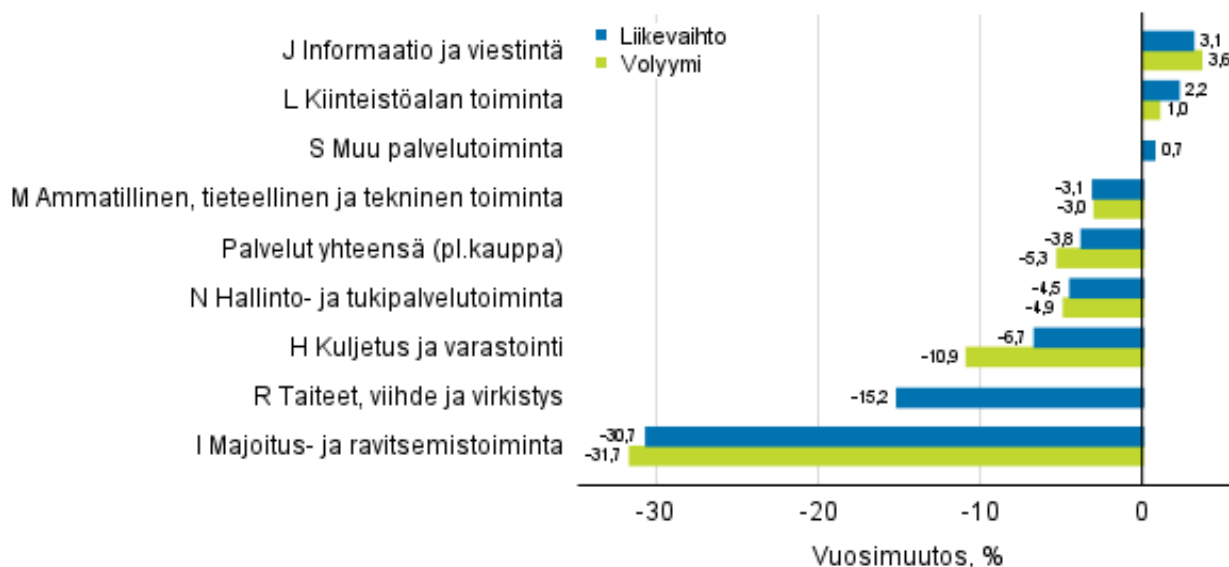
⁷ Tilastokeskus 2021 B.

⁸ Matkahuolto 2021.

Yritysten ahdinko jatkunut myös alkuvuonna 2021

Tilastokeskuksen mukaan palvelualojen liikevaihdon kehitys oli vuoden 2021 maaliskuussa heikointa majoitus- ja ravitsemistoiminnassa, jossa liikevaihto laski noin 30 prosenttia. Myös toimialojen volyymien kehitys jäi palvelualojen keskimääräistä volyymin kehitystä heikommaksi ja laski reilut 31 prosenttia maaliskuussa 2021.⁹

Kuva 2. Palvelualojen työpäiväkorjatun liikevaihdon ja volyymin vuosimuutos, maaliskuu 2021, %

Lähde: Palvelualojen liikevaihtokuvaaja, Tilastokeskus.

Tesin (Suomen Teollisuussijoitus Oy) pienille ja keskisuurille yrityksille keväällä 2021 tekemän kyselyn mukaan koronatilanne on kurittanut pk-yrityksiä vähemmän kuin on pelätty. Majoitus- ja ravitsemistoimiala on kuitenkin kokenut kovia kolauksia viimeisen vuoden aikana. Peräti 90 prosenttia majoitus- ja ravitsemistoimialan yrityksistä arvioi vuoden 2021 liikevaihdon laskevan vuoden 2019 liikevaihdosta ja sopeuttamistoimista huolimatta toimialan yritykset uskovat vuoden 2021 liikevaihtokehityksen olevan vuotta 2020 heikompaa. Kyselyn perusteella toimialan yritysten maksukyky on heikentynyt etenkin joulukuun 2020 jälkeen. Tutkimuksen pienen otoskoon (N=210) vuoksi tulokset ovat ainoastaan suuntaa antavia.¹⁰

Työttömien ja lomautettujen määrä pysynyt korkeana

Työnvälitystilaston huhtikuun 2021 lukujen perusteella työttömien ja lomautettujen määrässä kasvu on ollut suurinta lentoliikenteessä sekä ravintola- ja majoitusalailla huhtikuuhun 2019 verrattuna. Työttömistä työnhakijoista lentäjät ja matkustamohenkilökunta ovat pääosin lomautettuja. Työttömien työnhakijoiden määrä on merkittävin ravitsemistoiminnassa, jossa työttömien ja lomautettujen määrä on selkeästi koronaa edeltävää aikaa korkeammalla tasolla. Työttömien määrä on pysynyt suunnilleen samalla tasolla koronakriisin alusta.

Ravitsemistoiminnassa lomautettuja on noin puolet, mutta tämä vaihtelee alan sisällä eri ammattiluokissa. Lomautettujen määrässä näkyvät tautitilanteen huonontuminen ja ravintolatoiminnan rajoitukset maaliskuun huhtikuuhun 2021. Lomautettujen määrä laski loppukesästä ja alkusyksystä 2020 ennen kevään nousua.¹¹

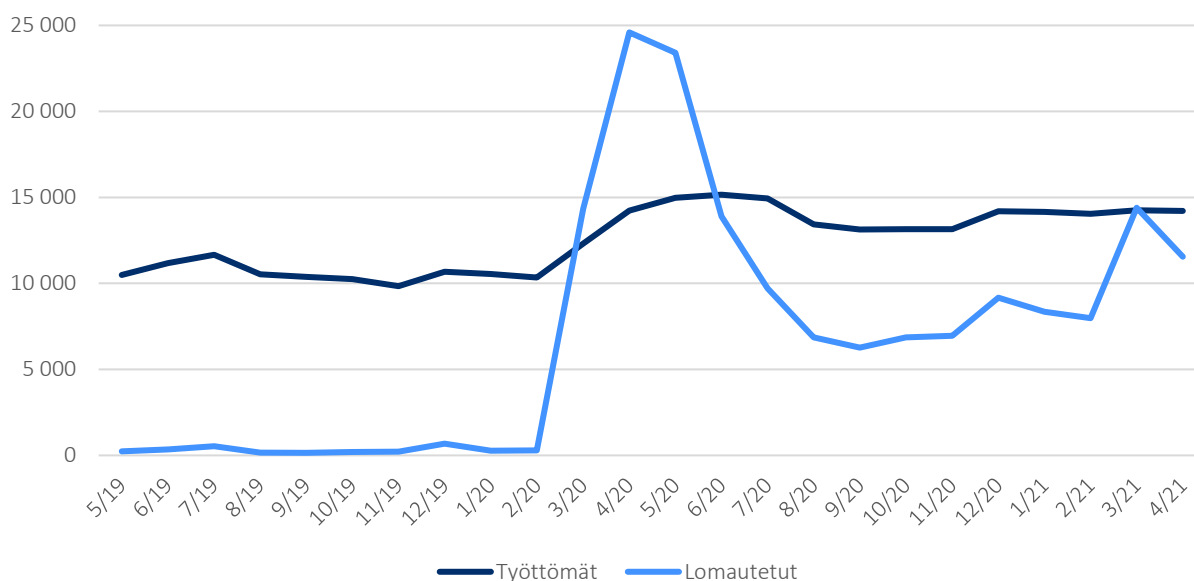
⁹ Tilastokeskus 2021 C.

¹⁰ Tesi (Suomen Teollisuussijoitus Oy) 2021.

¹¹ Työ- ja elinkeinoministeriö 2021 B.

Kuva 3. Työttömät työnhakijat, ravitsemistoiminta, koko Suomi

(Ammattiluokat: 5120 Ravintola- ja suurtaloustyöntekijät; 5131 Tarjoilijat; 5132 Baarimestarit; 5246 Kahvila- ja baarimyyjät; 9411 Pikaruokatyöntekijät; 9412 Avustavat keittiötyöntekijät)

Lähde: Työväilytilasto, työ- ja elinkeinoministeriö.

Kansainvälisen matkailukysynnän elpyminen kiinni matkustuslinjauksista

Työ- ja elinkeinoministeriö on laatinut yhdessä Visit Finlandin, Tilastokeskuksen, SMAL ry:n ja MaRa ry:n kanssa matkailukysynnän lähitulevaisuuden kehitystä kuvaavat arviot. Tuoreimman, 17.3.2021 tilanteeseen perustuvan arvion mukaan vuonna 2021 matkailijoiden kulutus pienenee 40–50 prosenttia Suomessa. Jos matkailun elpyminen alkaa loppukesällä, kulutus supistuu noin 40 prosenttia eli yli 6 miljardia euroa. Jos elpyminen alkaa kuitenkin vasta talvikaudella 2021–2022, kulutus vähennee noin 50 prosenttia eli noin 8 miljardia euroa.¹²

Euromäärissä eniten supistuu ulkomaisten matkailijoiden kulutus. Koronakriisi leikkaa ulkomaisten matkailijoiden kulutuksesta Suomessa tänä vuonna noin 80 prosenttia eli 3,8–4,2 miljardia euroa. Arvioiden mukaan kestää ainakin vuoteen 2023 ennen kuin kysyntä palautuu vuoden 2019 lukuihin. Suomeen suuntautuva matkailu ja suomalaisten ulkomaanmatkailu elpyvät huomattavasti kotimaanmatkailua hitaammin. Matkailualan tulee myös varautua vaihtoehtoon, jossa matkailukysyntä jää pidemmäksi aikaa vuoden 2019 lukuja pienemmäksi. Suomen matkustuslinjausten rajoittavuus voi hidastaa matkailun palautumista.¹³

Uhkana on, että Suomi jää sivuun globaaleista avautuvista matkailumarkkinoista, jos EU:n digitaalisen covid-19-todistuksen käyttöönotto ja selkeiden maahan saapumisen linjausten viestiminen viivästyy. Matkailun avautuessa kuluttajat ja matkanjärjestäjät suuntaavat kiinnostuksena kohteisiin, joiden kanssa kaupankäynnille on ennakoitava näkymä ja maahan tuloon sujuvat käytännöt. EU:n digitaalisen covid-19 todistuksen on tarkoitus toimia todistuksena siitä, että henkilö on joko saanut covid-19-rokotuksen, saanut negatiivisen testituloksen tai parantunut covid-19-taudista.¹⁴

¹² Työ- ja elinkeinoministeriö 2021 C.

¹³ Työ- ja elinkeinoministeriö 2021 C.

¹⁴ Euroopan komissio 2021.

Luonnossa virkistäytyminen ja kotimaanmatkailu vahvassa nosteessa koronapandemian aikana

Koronavuonna 2020 kotimaan matkailuilmiöiksi muodostuivat mökkeily ja retkeily kansallispuistoissa. Yöpymisten määrä kotimaan mökkimatkoilla kaksinkertaistui vuoteen 2019 verrattuna. Mökkimatkailu jatkaa suosiotaan myös tänä vuonna. Osaltaan ilmiötä vauhdittaa myös koronavuonna voimakkaasti yleistynyt etätyöskentely. Hotelleissa vietetyt yöt puolestaan vähenivät kolmanneksen ja työmatkojen määrä kotimaassa puolittui edellisvuoteen verrattuna.¹⁵

Suomen kansallispuistoissa vuosi 2020 oli ennätysvilkas, kun koronapandemia vahvisti pitkään jatkunutta trendiä retkeilyn suosiosta. Kansallispuistojen käyntimäärä kasvoi 23 prosenttia edellisestä vuodesta. Metsähallituksen mukaan ensikertalaisten retkeilijöiden ja luonnosta monin eri tavoin nauttivien asiakasryhmien, kuten maastopyöräilijöiden, nuorten ja lasten kanssa retkeilevien määrät ovat kasvaneet. Yhteistä kaikille kävijöille on luonnonrauhan hakeminen ja kauniista luonnosta nauttiminen. Käyntimäärien ennustetaan pysyvän korkeana koronapandemian jälkeenkin.¹⁶

Pohjoismaissa matkailun ennakoitaan elpyvän nopeimmin

Arvioiden mukaan matkailun elpyminen tulee olemaan nopeaa, kun patoutunut matkailukysyntä viimein pääsee purkautumaan. Pohjoismaissa kansainvälisen vapaa-ajan matkailun odotetaan elpyvän vuonna 2023 ja liikematkailun vuonna 2025. Rokotekattavuuden hyvä eteneminen mahdollistaa matkustusrajoitusten helpottamisen ja kasvattaa Pohjoismaiden mielikuvaa turvallisena kohteena.¹⁷ Talvikauden 2021/2022 ennakkovarausten osalta tilanne näyttää matkailuyrityksissä toistaiseksi lupaavalta, mutta ennakkovarausten realisoituminen liikevaihdoksi on kiinni Suomen matkustusrajoitteiden purkamisesta.

Tilastokeskuksen toukokuun 2021 kuluttajien luottamustutkimuksen mukaan kuluttajien luottamus on Suomessa pysynyt vahvalla tasolla. Vastanneista seuraavan kuuden kuukauden aikana reilut 77 prosenttia on aikeissa ostaa kotimaan lomamatkan ja noin 38 prosenttia ulkomaan lomamatkan.¹⁸ Kuluttajien matkustushalukkuus on suurta myös Euroopan tasolla tarkasteltuna. Euroopan matkailukomission huhtikuussa julkaiseman selvityksen mukaan 56 prosenttia tutkimukseen vastanneista eurooppalaisista suunnittelee lomamatkan toteuttamista elokuun 2021 loppuun mennessä. Lomasuunnitelmissa painottuivat aurinkoiset merenrantakohteet kuten Espanja, Italia ja Kreikka, mutta myös luontokohteet kiinnostivat vastaajia.¹⁹

Maailmalla mielikuvat Suomesta liittyvät puhtaan luontomme tarjoamiin elämyksiin, maamme turvallisuuteen ja väljyyteen, sekä maailman onnellisimpaan kansaan. Nämä ovat erinomaisia kilpailuvaltteja, kun matkustaminen alkaa taas vapautua myös kotimaan rajojen ulkopuolelta.

Lisätietoja:

Asiantuntija Ida Honkanen, työ- ja elinkeinoministeriö, puh. 029 504 7033, ida.honkanen@tem.fi
Kehittämispäällikkö Katri Lehtonen, työ- ja elinkeinoministeriö, puh. 029 506 4926, katri.lehtonen@tem.fi

Matkailualan toimialajulkaisut ja avainluvut sekä visuaalisessa muodossa matkailutoimialan rakenteesta, työllistävytyksestä, kansainvälisten matkailijoiden yöpymisistä ja rahankäytöstä Suomessa kertova matkailun infograafi löytyvät [Toimialapalveluiden sivuilta](#).

¹⁵ Tilastokeskus 2021 D.

¹⁶ Metsähallitus 2021.

¹⁷ Visit Finland 2021.

¹⁸ Tilastokeskus 2021 E.

¹⁹ ETC 2021.

Lähteet:

ETC 2021. Monitoring sentiment for domestic and intra-European travel. Viitattu 4.6.2021. <https://etc-corporate.org/reports/monitoring-sentiment-for-domestic-and-intra-european-travel-wave-6/>

Finavia 2021. Lentoliikenteen tilastot, Matkustajatilastot 2021. Viitattu 28.5.2021. <https://www.finavia.fi/fi/tietoa-finaviasta/tietoa-lentoliikenteesta/liikennetilastot/liikennetilastot-vuosittain>

Finavia 2021. Finnair lentää kesällä yli 60 kohteeseen – kohteita lisätään matkustuksen avautuessa. Viitattu 28.5.2021. <https://www.finavia.fi/fi/uutishuone/2021/finnair-lentaa-kesalla-yli-60-kohteeseen-kohteita-lisataan-matkustuksen-avautuessa>

Euroopan komissio 2021. EU:n digitaalinen covid-todistus. Viitattu 3.6.2021. https://ec.europa.eu/info/live-work-travel-eu/coronavirus-response/safe-covid-19-vaccines-europeans/eu-digital-covid-certificate_fi

Matkahuolto 2021. Koronan vaikutukset. Viitattu 28.5.2021. <https://www.matkahuolto.fi/news/koronan-vaikutukset>

Metsähallitus 2021. Kansallispuistoissa ennätysvilkas vuosi – koronapandemia vahvisti pitkään jatkunutta trendiä retkeilyn suosiosta. Viitattu 28.5.2021. <https://www.metsa.fi/tiedotteet/kansallispuistoissa-ennatysvilkas-vuosi/>

Tesi (Suomen Teollisuussijoitus Oy) 2021. Koronan vaikutukset pk-yrityksiin: Uudistumista ja kasvuhaluutta näköpiirissä. Viitattu: 28.5.2021. <https://www.tesi.fi/tiedote/koronan-vaikutukset-pk-yrityksiin-uudistumista-ja-kasvuhaluutta-nakopiirissa/>

Tilastokeskus 2020. Suomen virallinen tilasto (SVT): Majoitustilasto [verkkajulkaisu]. ISSN=1799-6309. Huhtikuu 2021. Helsinki: Tilastokeskus. Viitattu: 28.5.2021. https://www.stat.fi/til/matk/2021/04/matk_2021_04_2021-05-27_tie_001_fi.html

Tilastokeskus 2021 A. Suomen virallinen tilasto (SVT): Majoitustilasto [verkkajulkaisu]. ISSN=1799-6309. 2020. Helsinki: Tilastokeskus. Viitattu: 28.5.2021. https://www.stat.fi/til/matk/2020/matk_2020_2021-04-08_tie_001_fi.html

Tilastokeskus 2021 B. Suomen virallinen tilasto (SVT): Ulkomaan meriliikenne [verkkajulkaisu]. ISSN=2670-1987. Huhtikuu 2021. Helsinki: Tilastokeskus. Viitattu: 11.6.2021. http://www.stat.fi/til/uvliik/2021/04/uvliik_2021_04_2021-06-07_tie_001_fi.html

Tilastokeskus 2021 C. Suomen virallinen tilasto (SVT): Palvelualojen liikevaihtokuvaaja [verkkajulkaisu]. ISSN=1799-0971. Maaliskuu 2021. Helsinki: Tilastokeskus. Viitattu: 28.5.2021. https://www.stat.fi/til/plv/2021/03/plv_2021_03_2021-05-12_tie_001_fi.html

Tilastokeskus 2021 D. Suomen virallinen tilasto (SVT): Suomalaisten matkailu [verkkajulkaisu]. ISSN=1798-8837. 2020. Helsinki: Tilastokeskus. Viitattu: 28.5.2021. https://www.stat.fi/til/smat/2020/smat_2020_2021-03-30_tie_001_fi.html

Tilastokeskus 2021 E. Suomen virallinen tilasto (SVT): Kuluttajien luottamus [verkkajulkaisu]. ISSN=2669-8862. Toukokuu 2021. Helsinki: Tilastokeskus. Viitattu 4.6.2021. https://www.stat.fi/til/kbar/2021/05/kbar_2021_05_2021-05-27_tie_001_fi.html

Työ- ja elinkeinoministeriö 2021 A. Matkailun suuntana kestävä ja turvallinen tulevaisuus. TEM toimialaraportit 2021:1. Viitattu 11.6.2021. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-773-1>

Työ- ja elinkeinoministeriö 2021 B. Suomen virallinen tilasto (SVT): Työnvälitystilasto [verkkajulkaisu]. Helsinki: Työ- ja elinkeinoministeriö. Viitattu: 11.6.2021. <http://www.stat.fi/til/tyonv/index.html>

Työ ja elinkeinoministeriö 2021 C. Arvio: Koronapandemia vähentää matkailijoiden kulutusta jopa 50 prosenttia tänä vuonna. Viitattu: 28.5.2021. <https://tem.fi/-/arvio-koronapandemia-vahentaa-matkailijoiden-kulutusta-jopa-50-prosenttia-tana-vuonna>

Visit Finland 2021. Tiedolla kohti tulevaa. Katarina Wakonen esitys Visit Finlandin What's Up with Travel Trends & Recovery webinaarissa 17.3.2021. Viitattu 4.6.2021. https://www.businessfinland.fi/495118/contentassets/73a4e2d139ee4502bc0ce2e23c254280/tiedolla-kohti-tulevaa_katarina-wakonen_170321.pdf

VR 2020. Toimintakertomus ja vuosiraportti 2020. Viitattu: 28.5.2021. <https://2020.vrgroupraportti.fi/fi/vuosiraportti-2020/>

VR 2021. VR Groupin tammi-maaliskuun 2021 liiketoimintakatsaus – matkustaminen ei ole vielä elpynyt, pirstymistä odotettavissa kesälle. Viitattu: 28.5.2021. https://vrgroup.studio.crasman.fi/pub/Tiedoteliitteet/VR_Groupin_liiketoimintakatsaus_Q1_2021.pdf